

פרוטוקול מס' 61
מישיבת ועדת הכלכלה
שנערכה ביום ד', י"ח כסבת, תשל"ה
(1.1.75) שעה - 9.00

נ כ ח ו

חברי הועדה:

היו"ר פ. גרופר
א. זילברברג
מ. חריש
י. כהן (במקום חה"כ דרובלס)
א. לבני
מ. קרמרמן

מוזמנים:

מר ארזי - מטעם המרכז החקלאי
מר ברגר - מטעם משרד החקלאות
מר גורס - מנהל מועצת הפירות
מר פריש - יועץ משפטי, משרד החקלאות
מר רוזנשטיין - מטעם משרד המסחר והתעשייה

יועץ כלכלי לועדה:

ד. לב

מזכיר הועדה:

מ. פלקסר

רשמה:

מ. טרלו

סדר היום:

1. כללים בדבר הקמת קרנות למועצת הפירות
2. כללי מועצת הפירות (הסדר לשיווק ולהובלה של פירות).

אני פותח את הישיבה.

היו"ר פ. גרוס:

כללים בדבר הקמת קרנות למועצת הפירות

מר ברגר: קרנות במועצת הפירות קיימות מהיום הראשון להיווסדה של המועצה לפני 14 שנים. במועצת הפירות קיימת קרן לכל מין ומין של פירות לחוד. חשבון כל קרן הוא נפרד. לקרן הכנסות מההיסטלים ומהממשלה. הממשלה מכניסה סכום מקביל לזה שנכנס מההיסטלים. הכספים מוצאים לקליטת עודפים, השלמת מחירים לתעשייה, השלמת מחירים ליצוא, לכל המטרות שהמועצה קובעת, כולל גם המינהל של המועצה. הקרן מפרישה גם למחקר ופיתוח וכדו'.

נוסף לקרנות האלה יש קרן כללית שהיא של המועצה. לקרן הזאת מפרישה כל קרן אחוז מהכנסותיה. המועצה מחליטה כמה יפרישו לקרן הכללית. בחוק נקבע שמותר עד 10%, ובפועל הפרישו השנה 4%. המועצה יכולה כל שנה להחליט על שיעור מסוים. תפקיד הקרן הכללית הוא לספק בנושאים משותפים של כל ענפי הפירות, ובעיקר כאשר קרן מסוימת נכנסת לגרעון, הקרן הכללית נותנת הלוואה לקרן הספציפית הזאת.

בהצעה הזאת, לפי החוק, מופיעה כל קרן

בנפרד.

בהצעה אנחנו באים לצלם את המצב הקיים. זה מתואם עם כל הגורמים שמתתפים במועצה - המגדלים, המשווקים - וכל הקרנות מתנהלות בחשבון החשב הכללי.

מה ההיקף של כולם יחד?

א. זילברברג:

20 מיליון.

גורס:

בקרן האבוקדו הממשלה לא משתתפת וגם באנונות.

מר ברגר:

האם ההיסטלים זהים או שונים ביחס לכל פרי ופרי? מי קובע את סדר הגודל?

מ. קרמרמן:

מר ברגר: בדרך כלל קיימת במועצה לכל מין של פירות ועדה ענפית. המגדלים של אותו ענף מהווים ועדה שהיא קובעת כל שנה לפי תחזית היבולים את גובה ההיסטל. ככל שההיסטל יותר גבוה יש בענף יותר כסף. ככל שההיסטל יותר נמוך, כרוך שהענף לא יוכל לעשות פעילויות.

כפקאן נקבע היסטל של 4 ל"י, וזה מגיע השנה לכאלף טונות. כל הסכום הולך למינהל.

מנגו או שקדים מקולפים מגיע ל-154 לאגוז הקילו, ומזה 4 ל"י למינהל ו-150 לקרן כי צריכים לפעול פעולות מהותיות חשובות לפענ הענף.

מר גורס: מאז מלחמת ששת הימים, כאשר נוספו שטחים שגם כן מגדלים שקדים, הוחלט לא לייבא שקדים.

הקרן הגדולה ביותר זו הקרן לתפוחים, כסביבות 7 מיליון ל"י, זה ביחד מאגסים שזה 3 מיליון ל"י ו-1½ מיליון ל"י משמיש. כולם מצטרפים בשנה זו לסכום של 20 מיליון.

יש קרנות שמתקזזות ויש קרנות עם עודף ויש עם גרעון. אם יש עודף זה עובר לשנה הבאה. בשנה הבאה לוקחים בחשבון את היתרה ועל סמך זה יכולים להחליט שמסתפקים עם פחות היטלים ואם יש גרעון, צריך לגבות יותר.

א. ליבני: האם יש ניהול משקי של הקרנות האלה?

מר גורס: מכחינת הגזברות, יש למועצה רק גזברות אחת. היתרה איננה נכנסת לגזברות הכללית. אנחנו יכולים למשוך מהאוצר אך ורק לאחר שהשקענו, לפי היתרות. הם אצל החשב הכללי. אנחנו מגישים לחשב כל חודש את ההוצאות שהיו לנו בכל ענף, ועל סמך זה אנחנו יכולים למשוך משם את הסכום הכפול. במידה ויש גרעון בקרן, היא חייבת לשלם וצריכה לחכות עם התביעה עד לכיסוי ואז הממשלה מכניסה סכום מקביל.

א. ליבני: מי קובע את גודל הסכום על כל פרי. אני יודע שכסוף העונה משמיש נזרק למזבלה גודל ההיטל על פרי מסוים אין לו יחס לשוויו כשוק לצרכן.

מר גורס: מתחשבים בשני גורמים: ראשית ייכות הארגונית של החקלאים לפי זרמיהם ובאיזורים. בתפוחים משקל הכובד בגליל, כמשמיש בדרום, בהתאם לאיזורי הגידול של הפרי. הועדה מתכננת את הפעולות במשך השנה, היא מתכננת גם את הפעולה של הקרן. ברור שהמעוניינים עצמם חייבים לשקול שיש קשר בין היקף הגבייה והיקף הפעולות. אם גובים יותר כסף יכולים לעשות יותר פעולות. הם צריכים לשקול מה יותר חשוב להם, האם כדאי להם לשלם מעט ולקבל פחות פעולות או לשלם יותר ולאפשר פעולות יותר כהתאם לצורך. יש גידולים שמוכרים את עצמם. לפי שעה, היקף השסק איננו גדול והביקוש קיים, לכן לשסק עושים מעט מאד פעולות. לעומת זה אם יש גידול כמו משמיש ש-50% נמכר לתעשייה והיא משלמת פחות, אז גידול כזה מחייב שהגבייה לטובה תהיה גבוהה על מנת לאפשר את הפעולות. לכן נציגי הענף משלמים את ה-50%, הם צריכים לשקול אם כדאי להם לשלם יותר ולדרוש יותר פעולות, או לעמוד על זה שהגבייה תהיה נמוכה כי לא נחוצות פעולות רבות.

מהנסיון אני יכול לומר שכדרך כלל ההנהלה של המועצה צנועה בתביעותיה. אחר-כך טוענים שצריך לעשות יותר ואנחנו נמצאים במצב שנציגי המגדלים גובים יותר כי הם רוצים יותר פעולות. את תכנית הפעולות מכינים בוועדה הענפית, אחרי זה היא עוברת. מסננת נוספת של הועד הפועל. ההחלטה המחייבת היא במוסדות המועצה והחומר מוכן ע"י ועדה ענפית.

מר ברגר: כל שנה יש תקציב של כל קרן. בדובדבנים לא צריך פעולות, הם נמכרים לבד.

מר גורס:
בסוף השנה הנוכחית אני מצפה שיהיו בקרן הכללית 800,000 - 900,000 ל"י. זה מונח אצל החשב הכללי כל זמן שלא מוציאים את הכסף.

היו"ר פ. גרופר:
בעבור להיטלים. אנחנו נאשר בישיבה הבאה, הפעם אנחנו רוצים למצות את הנושא.

חוק מועצת הפירות (ייצור ושיווק), תשל"ג - 1973
כללים בדבר היטלים

מר גורס:
אנוקדו המחיר היה $2\frac{1}{2}$ ל"י.
אגס - 1200, אנונה - 2000, אפרסמון - 1500, אפרסקים נקטרינות - 1300, בננות - 1500, גויאבה - 600, דובדבן - 3000, זיתים - 2000, חבוש - 600, מנגו - 3000, משמיש - 1200, פקאן - 7000, שזיף יפני - 1500, שזיף אירופי - 1300, שזיף שגיב - 1200 - 1300, שסק - 2000, שקד ירוק - 8000, שקד מקולף - 16,000, רימון - 1000, תאנה - 800, תמר - 3000, תפוח - 1300, יש פרופורציה בין ערך הסחורה וגובה הגבייה. מי שנהנה מהקרן צריך לשלם את חלקו. אנחנו משחררים מי שקיבל פחות מ-X, אבל אז בשביל לגייס את הסכום החסר, צריך להטיל יותר על הפרי שנמכר במחיר נורמלי בשוק, הוא תורם ולא נהנה. ההכרעה היתה שמושב שכולם ישתתפו גם אלה שטובלים ממצבי השוק וגם אלה הנהנים.

מר ברגר:
אני רוצה להבחין מבחינה משפטית לגבי הכללים השונים. הכללים בדבר הקמת הקרנות שעונות אישור ועדת הכלכלה. יתר הכללים מוכאים רק לידיעת הועדה לפני הפרסום.

היו"ר פ. גרופר:
מוטב שנעבור על הכל ונסכימו.

א. ליבני:
כמה עולה האדמיניסטרציה וההוצאות הקשורות לקרנות חוץ ממה שהולך לקרנות עצמן? כמה

אנשים מועסקים בזה?

מר גורס:
ההוצאות הן בסביבות $2\frac{1}{2}$ מיליון מתוך 25 מיליון סך הכל הקרנות יחד.

מר גורס:
האדמיניסטרציה נחוצה כדי לתפעל. אם יש קליטת עודפים זה כלול בסכום הזה. צריך להיות פקוח על הביצוע. זה פקחים, מכוניות, הרישום, המנגנון הכספי. אלה דברים שנחוצים לבצע את הפעולות. אילו היקף הפעולות היה מצטמצם או גדל, במקביל היתה עולה האדמיניסטרציה או מצטמצמת.
יש מנגנון שעוסק בתכנון. זה לא בא לביטוי במחזור הכספי.

מר ברגר:
החוק מגביל את האדמיניסטרציה שלא תעלה על 3% מהפחיון בפכירה בסיסונות של הפירות. בשווקו בעונה הקודמת. בעונה הקודמת שווקו 250,000 טונות פירות, לפי אומדן, זה בולטן 400 מיליון, כך שאנחנו עדיין מתחת לאחוז אחד של אדמיניסטרציה.

מר ארזי: כיחס לתפקידי המועצה והקרנות, השוואה עם מה שעושים במדינות שאנחנו מסתכלים עליהן. השתתפות הממשלה היא בין 7 ל-10 מיליון ל"י. אחד התפקידים הראשיים של המועצה זה לווסת את השוק בשני הכיוונים, במקרה שיש עודפים וגם כאשר יש מחסור. עד כה כמעט ולא היו עודפים בשוק הפירות. היו עודפים גדולים והקרנות עמדו במבחן המציאות. אם יהיו עודפים גדולים בסוג פירות מסוים - וזה עלול לקרות - לדעתי הסידור של לירה מול לירה לא יעמוד במבחן המציאות. צריך לדעת את העניין כי בשוק המשותף החקלאי איננו משתתף בקרנות, יש לו קרנות פנימיות על מנת לקבוע את רמת המחיר שמוצע לשוק. לעודפים אחריות הממשלות בלבד. צריך לראות את הדבר במסגרת יותר כוללת. לפני שנה היו בצרפת 700,000 תפוחים להשמדה. השוק המשותף שילם את הכל במסגרת של 50% - 60%. את התפוחים השמידו בצרפת אבל שילמו את זה הגרמנים... צריך לדעת מה עלול להיות בעתיד. אני חושש שדברים אלה יכולים להיות.

היו"ר פ. גרופר: אנחנו משתדלים בחקלאות לשמור על האיזון. אילו בהדרים היה פחות, היינו יכולים למנוע את השואה. התכנון נכשל לדעתי. ברגע שהממשלה מעודדת בענף מסוים התכנון צריך להיות יסודי. בארץ שלנו זה מבוסס על פיזור האוכלוסיה. אם מגיעים למצב שיש עודפים, אנחנו כמדינה קטנה לא נעמוד בזה. בגלל זה הקימונו את מועצות הייצור בארץ. רצינו שיהיה תכנון טוב. היו שנים שלא נתנו לנטוע בענפים מסוימים, בתפוחים זה מעל ומעבר למה שהיה צריך. באגסים היה עידוד עכשיו פוחדים מהעודפים. מצד שני אנחנו צריכים להקפיד, לא תמיד מקפידים במועצות הייצור.

מר כרגר: הכללים בדבר ההיטלים. בהגדרות חובעים את המושגים, מה זה "מגדל", "משווק מורשה", "תעשיין" "יצואן". אם חקלאי החכיר את המטע שלו והפירות נמכרו על העץ, אז קונה הפירות אינו פטור אלא הוא בא במקום המגדל, חלים עליו כל החובות. הכללים קובעים את הסכניקה איך הכסף הזה מגיע למועצה. הגבייה היא בדרך כלל ע"י מי שקגדל את הפרי או משווק או התעשיין או היצואן. מי שמגדל את הפירות מנכה מהמגדל את הסכום של ההיטל ומעביר אותו למועצה יחד עם הדו"ח. גם פירות שלא מגיעים למשווק אלא המגדל משווק אותם לבד, המגדל חייב לשלם את מלוא ההיטל למועצה. (סעיף 9).

א. ליבני: יש קיוסקים בצדי הדרכים שמוכרים פירות. גם שם יש גבייה?

מר גורס: כן, מוקטנת, כי הוא לא נזקק לשירותים.

א. כהן: ההיטל חל גם על המחירים שהם למטה מהמחיר שקבעתם?

מר גורס: לא פעם דנו בשאלה הזאת. אי אפשר לקבוע באופן תאורטי.

א. כהן: אתם מקבלים דיווח מהסיטונאי שהמחיר היה כזה. אם מטילים את תוספת ההיטל, הם נפגעים פעמיים.

אם הוא קיבל מחיר במיוחד נמוך, הסחורה
היתה מתחת לסטנדרט ולא צריך לעודד אותו.

מר גורס:

לפעמים בגלל פגעי טבע יש דברים כאלה.
בירקות זה יותר הוגן, כי נותנים אחוז

ל. כהן:

מהמכירה.

א. ליבנא:
היות והמחיר לא נקבע לפי אחוזים אלא לפי
טונה, אני רואה שיש פה שני סוגי נהנים. אחד
פחות ואחד יותר. למשל ענפים שמכשילים יותר מוקדם בעמקים
והם מקבלים מחיר גבוה או ענפים שבהרים מגדלים בעונה שיש מעט מאד
בשוק ומקבלים מחיר גבוה. במישור מי שמגדל ענבים, מביא אותם לשוק
כשיש שפע והמחיר נמוך. מדוע לא נעבור לאחוזים?

אני רוצה לתקן אי הכנה בקשר לירקות.
בירקות נקבע ההיטל לפי אחוז, משלמים 4%

מר ברגר:

מהמחיר הסיטונאי.

היו"ר פ. גרופר:
אם הארגון עצמו מחליט על הגבייה? אנחנו
לא צריכים להתערב בזה. זה יכול לעבור דרך
המועצה אבל זה בהסכמת המגדלים וזה ענינם. אנחנו מעודדים ארגון
טוב שיוכלו לנהל את הענינים שלהם.

מר ברגר:
בירקות יש היטל של 4% אבל גם שם 4%
הם רק עד לפדיון מסוים. יש תקרה. מי
שמגדל בתמורה נמוכה יחסית משלם 4%, התקרה היום היא 28 ל"י.
אם אדם מקבל 650 ל"י הוא עדיין משלם 4%, אבל אם הוא מקבל אלף ל"י
הוא משלם 8 אחוז. מי שמגדל במחיר נמוך משלם באופן יחסי את
ההיטל הגבוה, זה גם צודק. יכולים לבוא חקלאים של עמק הירדן
שיש להם מלכת הכרמים שמגיעים הראשונים ומקבלים מחיר גבוה.
זה ביטוח הדדי. איננו זקוקים לזה. לנו אין עודפים. אנחנו
מסתדרים בעצמנו. הקרן מכטיחה את המגדלים שמופיעים בעונה של
שפל בדרך כלל. נכון שגם זה שמופיע בהתחלת העונה או בסוף העונה
נהנה מהקרן. הוא מוצא שוק פנוי. הקרן תומכת ביצוא. זה מבוסס
על הפרינציפ שכולם נהנים, אחרת לא היתה הצדקה לשלם.

למה לא נקבע בפירות כמו בירקות? לפי דעת
זה צריך להיות לפי אחוזים. חקלאי שמקבל

ל. כהן:

מחיר נמוך נפגע פעמיים.

מר גורס:
אנחנו חייבים להתחשב ביתרונות איזוריים.
איננו מעונינים לטשטש את התמונה. אם יש
איזור טוב לענבים, איננו רוצים לטשטש את זה ולהטיל קנס בגלל זה
שמצליחים. אנחנו רוצים לעודד בכל דבר את האיזור המצליח ולא
לדחוף איזור בכוח שאין לו תנאים מתאימים לזה. קשה גם לשמור
על תשלום אמת כי אז היינו צריכים להושיב מפקחים בהנהלת חשבונות.
זה היה דורש ביורוקרטיה שלמה לבדוק אם מסתמכים על המחיר שהוא
קיבל ולא על המחיר שכדאי לו לשווק. גם הענין הטכני חשוב מאד.

למה זה לא כך בירקות?

י. כהן:

היו"ר פ. גרופר: זה לא שווה לירקות. עגבניות מוכרים פעם ב-30 ל"י הארגז ופעם ב-6 ל"י הארגז. בפירות עם התכנון והארגון הקיים אין קפיצות כאלה. נוסף לזה, הדברים האלה נעשים על דעת המגדלים. זו הדרך שמועצת הפירות בחרה לה, אילו היו רוצים, היו משנים זאת. הדברים האלה לפני שהם מופיעים כאן, הם נדונים בהרבה ארגונים. אנחנו היום לא נוכל לחדור לדברים האלה.

כללים בדבר הסדר לשיווק ולהובלה של פירות, סעיף 2 קובע הסדר השיווק. סעיף (ג) הוא אופרטיבי שבא להבטיח למועצה קבלת מידע, כדי שתדע איך לכוון את הדברים. פה יש הבחנה בין מה שהמגדל צריך להודיע למועצה לפני האסיף ומה אחרי האסיף. לפני האסיף זה לא אבסולוטי, אלא כפי שתדרוש המועצה מדי פעם בפעם שיודיע מה הוא מעריך; לעומת זה, לאחר שאסף את היכול זה יותר אבסולוטי, הוא מתבקש להודיע תוך שבעה ימים או כפי שקבעה המועצה.

מר ברגר: אם אנחנו מדברים על אותו ענף, למשל ענף המשמיש, המועצה משתדלת לעשות הערכות בזמן הפריחה מה תהיה התחזית לשנה. זה לא מדויק. מוכרחים לקבל אינפורמציה מלאה כדי לדעת כמה לשלוח לשוק, כמה לתעשייה, כמה ליצוא. לפי זה המועצה רואה אם הכמות גדולה השוק לא יוכל לקלוט אותה והיא מחליטה לשלוח יותר לחו"ל, כי לחקלאי היא צריכה לשלם את מחיר השוק באותו יום. רק על יסוד אינפורמציה יכולה המועצה להעריך לטובת החקלאי הבודד. במשמיש יום או יומיים יכולים לקבוע, כי אם הפירות רכים, התעשייה לא מקבלת אותם לשימורים רק לפולפה ומחיר הפולפה הוא חצי או פחות מאשר השימורים.

מה היה הפצב עד היום?

היו"ר פ. גרופר:

מר ברגר: בדרך כלל אותם הדברים לגבי אותם ענפים התנהלו באותה צורה. המועצה היתה שולחת אנשים לאותם משקים ואספה אינפורמציה; אנחנו רוצים למנוע נסיעות והעסקת פנגנון, רוצים שהאיש עצמו יודיע. זה יהיה טופס עם 3 - 4 שורות, זה לא מסרב. המשק מודיע את התחזית שלו באותו ענף.

מר גורס: קרה לנו שעל פי הודעות בלתי שלמות הערכנו כמות קטנה מדי, ואחר-כך באה הצפה ואין לנו שליטה על זה. לפעמים הודיעו על כמויות מופרזות והתחייבות לתת כמויות לתעשייה. לפעמים התעשייה מתחייבת למכור לחו"ל ואז יש תביעות לפיצויים אם לא יכולים לספק את זה. ההסדר הזה בא לעזור לארגון הענפים.

א. ליבני: אינני מדבר על קיבוץ ששם יש מזכיר ומרכז שיעשה את המלאכה. אני לוקח לדוגמא את המושבניק. אינני יודע אם הוא יוכל למלא את הטופס, הוא עייף ואיננו רוצה לעסוק בזה, עליו ללכת לדואר, לקנות מעטפה ובול, ... יש לו דברים אחרים בראש. כשאדם שולח תחזית הוא קשור אליה. אם יש לו משק של 7 דונם והוא מצפה ל-10 טונות ויש לו 20 טונות, אם הוא ידווח על 20 טונות הוא יצטרך לשלם את ההיטל. מדוע להכניס אותו לבעיות של ניירת כפולה?

מר ארזי:
על החקלאי להודיע למועצה כפי שתדרוש מפעם לפעם. נותנים למועצה את האפשרות לבקש זאת והוא לא יוכל להתעלם מבקשה זו. אפשר לסמוך על המועצה שתעשה זאת בצורה סבירה. אנחנו צריכים לדאוג לאמצעים הפוקיים, המועצה לא תעשה דברים מיותרים.

י. כהן:
לדעתי הסעיף לא מנוסח בצורה טובה. ברור שהמועצה צריכה לדעת כמויות בקשר לשיווק. הניסוח הוא סתמי. במידה ורוצים להפוך את זה לחוק, שיאמר בפירוש שזה חל על האיגוד ולא סתם על החקלאי הבודד.

מר גורס:
אם הכפר החליט על שיווק משותף, אז ועד הכפר ימסור. אבל אם הוא לא החליט על שיווק משותף, הועד לא יודע את הכמויות.

מר ברגר:
כהגדרה ייאמר: האדם הפגדל או האגודה השיתופית.

א. זילברברג:
אין ספק שאנחנו רוצים לעזור למועצה אם אין דיווח אין תכנון. צריך לתת להם כלי חוקי שיוכלו לכנות תחזית. חזקה על המועצה שמגישים את הטפסים לפי הצורך ולא לשימוש לרעה. במקום שיש אגודות מסודרות, אין כתובת אחרת. אם פונים למי שהוא אישית הוא מפנה את הבעיה לאגודה אם הועד מטפל בזה. אבל אם אי אפשר, ומוכרחים להגיע למתיישב עצמו, נבקש ממנו, בזכות אפשר לבקש את זה, והוא יעשה. מבקשים מאתנו עזרה לתת להם אפשרות לפנות אל החקלאים.

היו"ר פ. גרופר:
אני לא מסכים לסעיף כפי שהוא. יצטרכו לשנותו. אנחנו צריכים לשמור על גבול מסוים של חדירה לחיי הפרט. אנחנו דואגים לטובת כל היצרנים, אבל צריך להיות איזה שהוא גבול.

מה פתאום המועצה רוצה לדעת גם על פרטי הסכם שעשיתי עם מי שהוא כאשר הפרי עוד היה על העץ? אני רושם את שם האיש ותעודת הזהות שלו, והוא קנה אצלי את הפרי. האיש מתקשר עם המשדוק, ומשווק דרכו. יש פיקוח.

אנחנו נמשיך בדיון בישיבה הבאה. נדון בישיבה הבאה בסעיף 2(ג).

מר ברגר:
אנחנו נביא נוסח מתוקן.

הישיבה ננעלה בשעה 11.00